

PORTFOLIO OTROKA / Tanja Bergant, univ. dipl. soc. del., dipl. vzg. / OŠ Žužemberk

» Spremljanje otrokovega razvoja« je prednostna naloga, ki jo imamo letos pri nas v vrtcu, zato se še posebej trudimo, da si vsak dan vzamemo čas za opazovanje otrok ter za beleženje njihovega napredka. Delamo si zaznamke na podlagi razpredelnice spremljanja, ki smo jih sestavile in tako sledimo razvoju vsakega posameznika. S skrbno izbranimi dejavnostmi ter z igro in rutino dneva spodbujamo, krepimo in utrjujemo otrokov celostni razvoj.

UVOD

Otroška igra je dejavnost, ki se izvaja zaradi nje same, je notranje motivirana, svobodna, odprta ter za otroka prijetna (Kurikulum za vrtce, 1999). Otrok se igra zaradi zadovoljstva, ki mu ga nudi igra in ne zaradi zunanje prisile. Potek in smisel sta v njej sami, zato otroku ni toliko važen končni rezultat, kot sam proces, uživanje in zadovoljstvo (Horvat, Magajna, 1987). V igri se otrok nauči biti neodvisen od svojega okolja, hkrati pa ga igra spodbudi, da je aktiven.

IGRA IN DEJAVNOSTI

Najpogostejša otroška igra v prvem starostnem obdobju je funkcijska igra (Batistič Zorec in sod., 1996). Govorijo o tem, da je to najpreprostejša igra, ki se v razvoju pojavi prva. Otrok se igra tako, da preizkuša, ogleduje in raziskuje svoje telo, sposobnosti in predmete. Igra je otrokova spontana, prostovoljna, prijetna in ustvarjalna dejavnost, ki sama sebe krepi in nagrajuje. Preko igre otrok spozna sebe, svet in se uči. Otrok s pomočjo igre razvija svoje sposobnosti. Igra vpliva na razvoj mišljenja, na pridobivanje izkušenj in znanja, na otrokovo čustveno in socialno življenje ter prispeva h govornemu razvoju.

Tudi dejavnosti, ki jih spodbudi vzgojiteljica z namenom, da bi se otroci nečesa naučili oziroma z njihovo pomočjo osvojili določene sposobnosti in spretnosti, so za otroke igra, če jih svobodno izberejo in v njih z zadovoljstvom sodelujejo. Predšolski otroci v teh dejavnostih ne stremijo k določenemu rezultatu (npr. pridobitvi določene sposobnosti, ki si jo za cilj zastavi vzgojitelj, ko načrtuje dejav-

nost), ampak v njej predvsem uživajo in pri tem nenamerno ter spontano pridobivajo sposobnosti in znanja.

SPREMLJANJE OTROKOVEGA RAZVOJA

Oblikovale smo razpredelnice spremljanja razvoja, ki nam služijo za oporo opazovanja. Razpredelnice so narejene za vsako leto otrokovega razvoja v predšolskem obdobju. Predstavila bom starost 1–2 leti. Na podlagi teh razpredelnice beležimo posebnosti vsakega posameznika in se trudimo upoštevati individualne razlike in prilagajati dejavnosti otrokom tako, da krepimo tista področja, ki so potrebna posebne pozornosti. Opazujemo otrokovo funkcioniranje, igro in dejavnosti, ki so skrbno izbrane, in na podlagi le-teh spodbujamo in krepimo celovit otrokov razvoj. Delamo si zapise in zaznamke za vsak mesec posebej zato, da lahko načrtujemo dejavnosti tako, da razvijamo otrokove potenciale, otežujemo dejavnosti in jih prilagajamo posamezniku.

PRIMERI GIBALNIH DEJAVNOSTI ZA STAROST OTROK 1–2 LETI

Plazenje skozi tunel
Kotaljenje na blazini
Plezanje (na blazine, tobogan ...)
Spuščanje po toboganu
Guganje na sobni gugalnici
Zibanje na žogi
Metanje, pobiranje, ciljanje, kotaljenje žog
Spuščanje žog skozi tuljavo
Hoja po cesti iz kock
Prestopanje/reševanje – »pajkova mreža«
Hoja po stopnicah (umivalnica, pre-
vijalnica)
Lovljenje balonov in milnih mehurčkov

Hoja ob bibi na sprehodu
Poganjanje vozil sede
Pretresanje, polnjenje, praznjenje (pe-
skovnik)
Premikanje kroglic po spiralnem vr-
tincu
Pretikanje z vrvico
Vstavljanje likov/ živali v ustrezne
odprtine
Trganje in mečkanje papirja
Gnetenje (slano testo, plastelin)
Nošenje koščkov hrane v usta
Navajanje na držo žlice in hranjenje
z njo
Pitje iz skodelice
Rokovanje z nestrukturiranim mate-
rialom
Sodelovanje otrok pri otroški jogi, te-
lovadbi

Podobno smo si zastavile dejavnosti za vsako področje kurikuluma. Na podlagi teh dejavnosti, posameznika pozorno opazujemo. Zapisujemo si na-
predek, načine, kako bi razvoj pospe-
šile, ideje, kako dejavnosti prilagoditi,
otežiti. Če v določenem mesecu nečesa
otrok še ne zmore, s tisto dejavnostjo
nadaljujemo in si zapišemo, kdaj mu
je uspelo. Če mu ne uspe, kot smo
si zastavili, potem si zapišemo, zakaj
in prilagodimo dejavnost. V osebno
mapo pišemo tisto, kar se nam zdi
pomembno pri vsakem posamezniku.
Mape so vsebinsko zelo različne, ker so
otroci različni. Vanje vstavljamo tudi
otrokove izdelke, pesmi, ki jih pojemo
pri različnih tematskih sklopih, foto-
grafije otrok med dejavnostjo v vrtcu,
vabila na pogovorne urice, roditeljske
sestanke, jedilnike, ki so bili posebej
všeč neješčim otrokom in podobno.
Vstavljamo tiste stvari, ki so nam po-
membne za določenega otroka.

RAZPREDELNICA SPREMLJANJA OTROKA

IME IN PRIIMEK OTROKA:	STAROST OTROKA: 1–2 leti	DATUM OPAZOVANJA:
PODROČJA OPAZOVANJA (dosega ✓/ne dosega X):		
GROBA MOTORIKA	ZAZNAVANJE	- posnema preproste dejavnosti
- stoje ohranja ravnotežje	- prepozna predmete iz okolice	- pomaga pri oblačenju
- samostojno hodi	- poišče vir zvoka	- samostojna in vzporedna igra
- potiska otroški voziček	- prepozna motive na fotografiji (pes, mačka)	- pije iz kozarca
- počepne in vstane	- ogleduje si slikanico	* podaljšana stanja vznemirjenosti
- teče okoli	* ne odziva se na zvoke	* ne vzpostavlja očesnega kontakta
- sede na stolček	KOGNICIJA	* nenadzorovano slinjenje
- vzpenja se po stopnicah (opora)	- najde skriti predmet	* občasni intervali odsotnosti
* prezasedenost z eno samo dejavnostjo, ki se ponavlja	- pravilno se odzove na besedi »še« in »stop«	* stereotipni gibi
FINA MOTORIKA	- izroči predmet na zahtevo	* depresivnost zaradi daljše odsotnosti od bližnjih
- načrtno spusti predmet v škatlo	- pokaže 3–5 delov telesa	GOVOR, JEZIK IN KOMUNIKACIJA
- natančno daje drobne predmete v stekleničko	* predmete daje v usta	- razume enostavna navodila in jih izvede
- uporablja pincetni in kleščni prijem	SOCIALIZACIJA	- pokaže predmete, ki jih poimenujemo
- vstavi okrogel lik v okvir	- ob znanih pesmicah maha z rokami	- dobro žveči in požira
- pogosteje uporablja eno roko	- žveči hrano	- pri 1 letu je usvojena najmanj 1 beseda, pri 2 letih približno 50 besed
- gradi stolp iz 5 kock, niza kroglice na paličico	- odziva se na svoje ime	* ne razume gest in jih ne uporablja (npr. pa-pa, kazanje s prstom ipd.)
* nespretno lovi, drhtenje rok	- pokaže s prstom	*v tem obdobju se ne pojavi prva beseda (do drugega leta nima 5 besed)

Vsak mesec zapisujemo nova opažanja vsakega posameznika po različnih področjih. V pomoč so nam primeri dejavnosti, ki smo jih izbrale za določeno starostno skupino otrok. Dejavnosti prilagajamo vsakemu posamezniku, ga pri tem opazujemo in ugotavljamo, kaj in kako še narediti, da pospešimo celostni otrokov razvoj.

PRIMER DELA SEPTEMBRskega ZAPISA V PORTFOLIO ZA ENOLETNO DEKLICO:

Uvajanje: Lina (ime je izmišljeno) se je v vrtec hitro uvedla, slaba 2 tedna je trajalo, da je prenehala jokati. Sode-

luje pri dejavnostih, ki jih pripravljam vsakodnevno v igralnici. Včasih je pri kakšni dejavnosti sprva malo zadržana, gleda od daleč, potem pa se sama približa (likovno ustvarjanje – tisk rok, senzorna škatla z zdrobom). Če želi kakšno stvar, me prime za roko in me odpelje tja, kjer je zelena stvar – lonček s čajem, knjiga, medvedek na polici ...).

SAMOSTOJNOST, SKRB ZASE

Lina je zelo samostojna. Hrani se sama. Žlico drži čvrsto in hrana pristane v njenih ustih. Zapomnila si je, kje ima svoj prostor za copate in nahrbtnik. Ko gremo ven, si gre sama po čevlje,

sezuje si copate, počaka, da sem prosta, da ji pomagam pri obuvanju. Med umivanjem rok sodeluje. Iz kozarca samostojno pije. Vse cilje, ki smo si jih zastavili za področje samostojnosti do 2. leta, je Lina že usvojila. Lina svoj obrok poje popolnoma sama. Ne potrebuje nobene pomoči in tudi je lepo. Okoli nje ni veliko hrane.

ČUSTVENI IN SOCIALNI RAZVOJ

Stiska ob ločitvi od staršev je še vedno prisotna sredi septembra, a v zelo blagi obliki. Hitro se jo da potolažiti s preusmeritvijo v dejavnosti. Uživa ob poslušanju pravljic, pesmic. Med poslu-

šanjem glasbe se giblje, ziba, pokaže, da ji je všeč. Med pospravljanjem igrač opazuje, sodeluje le redko. Ko si nekaj želi, me prime za roko in me odpelje do svoje želje. Če ji ne ustrežem, se jezi. To največkrat pokaže s kratkim jokom, cviljenjem, a kmalu ugotovi, da nima smisla trmariti. Konec septembra je Lina prišla v vrtec brez joka. Mirno se je sprehodila skozi vrata in se začela igrati. Bravo Lina!

GOVOR IN KOMUNIKACIJA

V septembru veliko uporabljamo bibarije. Otroci imajo pesmico Odpri zapri zelo radi. Preko igre jo usvajajo, zraven kažejo z rokami. Lina pozorno posluša in gleda, ko kažem bibarije.

Lina je močna na govornem področju. Ponavlja kratke besede, sodeluje ob pesmicah, kliče otroke po imenih. Pozna imena vseh sošolcev v skupini, ve, kdaj kdo manjka, čigav je določen predmet ali oblačilo, ki pripada vrstniku iz skupine. Pozna in upošteva preprosta navodila, pomaga pospraviti igrače. Svoje želje izraža na različne načine (pokaže, te pelje do mesta želja, »pove« po svoje ...), a če ji ne ustrežem ali je drugače, kot si je zamislila, stvar želi doseči z zelo močnim jokom, ki seveda kmalu utihne, ker vidi, da vztrajam do konca. Morda bo še enkrat poskusila naslednjič isto stvar izsiliti, pozneje ne več, ker ve, da z izsiljevanjem v vrtcu ne bo dosegla prav veliko.

ZAZNAVANJE

Lina igrač večinoma ne daje v usta. Ve, za kakšen namen so in v večini jih tako tudi uporablja. Gleda in opazuje slike v slikanici, se ob njih ustavi, jo zanimajo, poišče me, da sliko opišem, posluša, ponavlja za mano zvoke, kratke besede.

Med igro z nestrukturiranim materialom spretno meče plastične pokrovčke v odprtino steklenic od praška. Igrače sicer deli z drugimi, a šele, ko se jih naveliča. Če se odloči, da se bo igrala z določeno igračo, pri tem tudi vztraja in je ne da od sebe, tudi če ji jo želijo izpuliti iz rok. Zase se odlično postavi.

GIBALNI RAZVOJ

Stresa, pretresa, preliwa, polni, prazni. Motorično je zelo spretna. Pleza po blazinah, z mojo pomočjo naredi preval, pripravljena in željna je gibalnih stimulacij. Ni je strah, poskusi, zaupa, se veseli novih gibalnih izzivov – hoja po gredi, hoja z bosimi nogami po koruzi, rižu, plazenje skozi tunel, plezanje na blazine ...

Pred sprehodom se je takoj prišla za bibo. Nismo imeli nobenega seznanjanja z njo. Takoj je vedela, da je treba prijeti plastični obroček in ga držati, medtem ko hodimo.

Evalvacija skupine: V skupini je konec septembra šest otrok. Dva otoka še ne hodita, najmlajši še ne sedijo samostojno na sobni gugalnici. Ob vsakodnevnih gibalnih stimulacijah pričakujemo napredek vsakega posameznika na gibalnem področju. Nekateri otroci se gibanja in sredstev za gibalne dejavnosti še bojijo, ob spodbudi odraslega bodo v nadaljevanju strah izgubili. Na sprehodu so nehodeči v vozičku in vsi uživajo, hodeči pa ob bibi, vendar nekateri drže še niso usvojili. Z vsakodnevno vajo jih bomo spodbujali, da jim uspe.

Najmlajši se še ne hranijo samostojno. Potrebujejo pomoč, nekateri pa so že popolnoma samostojni. Spodbujamo in pomagamo vsakodnevno pri uporabi pribora za mizo. Nekateri se sezujejo že sami, a večina potrebuje pomoč. Opazna je pretirana pomoč doma, zaradi česar se otroci niti ne lotijo sezuvanja in obuvanja.

Otroci razvrščajo, nosijo, prijemljejo, sipajo, polnijo, praznijo, stresajo, mečejo predmete. Igrače v večini še ne uporabljajo v prave namene (vstavljanke, pretikanke, pokrivanke). Igrajo se vzporedno, igra je posamična. Opaziti je veliko posnemanja. Večina potrebuje spodbudo odraslega za igro. Navajamo jih na pospravljanje razvrščanje igrač ob vzoru odraslega.

Večina otrok še ne želi samostojno sodelovati pri likovnih in glasbenih dejavnostih. Barvnik držijo nepravilno, ga dajejo v usta in jim služi predvsem za igro. Ob spodbudi in usmerjanju bodo ugotovili, čemu služijo določeni likovni in glasbeni predmeti. Sledi barvnika so pri večini rahle ali pretirano močne. Glasbi radi prisluhnejo, zibljejo se v ritmu, večina. Nekateri sede, drugi se vrtijo. Pritegnejo jih različni inštrumenti, ki izvabljajo zvoke. Vsakodnevno izvajamo bibarije in kratke otroške pesmice, ki jih nekateri že posnemajo, tudi z gibi, drugi pa poslušajo in si shranjujejo informacije.

Najstarejši v skupini že ponavljajo besede ali izgovarjajo nekaj besed, ostali komunicirajo z gibi in jokom. Najstarejši otroci razumejo preprosta navodila, mlajši še ne sledijo navodilom in rutini dneva. Oglašanje živali večina posnema, tudi zvoke vozil, kar vsakodnevno vadimo za razvoj govoril.

Skoraj vsak dan smo bivali na prostem.

ZAKLJUČEK:

Skrbno načrtovane dejavnosti snujemo tako, da krepimo in utrjujemo otrokov razvoj. Če si vzamemo čas za opazovanje, beleženje otrokovega napredka, lahko načrtno delamo na področjih, kjer je napredek manjši ali pa otežujemo področja, ki so otroku enostavna in s tem spodbujamo še več potenciala, ki ga otrok skriva. Osebnostne mape otroka so celovit pogled v določeno obdobje otrokovega razvoja, ki ga z igro in skrbno načrtovanimi dejavnostmi (ter beleženjem otrokovih posebnosti) ustrezno razvijamo pri vsakem posamezniku.

Literatura:

- Batistič Zorec, M., Marjanovič Umek, L. in Lešnik Musek, P. (1996). *Otrokov razvoj v starostno heterogenih skupinah v vrtcu*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Horvat, L., Magajna, L. (1987). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: DZS.
- Več avtorjev, (1999). *Kurikulum za vrtece*. Ljubljana